

Türkiye’de 2023 yılı sağlık insan gücü hedefleri ve tıp - sağlık eğitimine genel bir bakış

Prof. Dr. Mustafa Solak

1953 Eskişehir, Sivrihisar doğumludur. 1976’da Atatürk Üniversitesinde lisans eğitimini tamamladıktan sonra 1985 yılında Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Genetik Bilim Dalı’nda doktora eğitimini tamamladı. 1986 yılında Yardımcı Doçent, 1992 yılında Doçent ve 1999 yılında Profesör oldu. 1993 yılında Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde Dekan Yardımcılığı, 1999 - 2007 yılları arasında Afyon Kocatepe Rektör Yardımcılığı ve Tıp Fakültesi Dekanlığı, 2008 - 2011 tarihleri arasında Yükseköğretim Kurulu Başkan Danışmanlığı, Yükseköğretim Denetleme Kurulu Üyeliği ve Başkanlığı görevlerinde bulundu. Solak, halen Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörlüğü ve Tıp Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi Başkanlığı görevlerini sürdürmektedir.

Ülkemizde yükseköğretim sistemi son on yılda önemli düzeyde büyüme gerçekleştirmiştir. Bu büyüme eğiliminin hem ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda hem de küresel dinamikler çerçevesinde devam etmesi beklenmektedir. Bu büyüme sürecinde önümüzde duran en büyük hedef; niceliksel büyümenin niteliksel bir büyümeye dönüştürülerek kaliteyle taçlandırmak, hem de bu büyümeyle birlikte akademik personeli yetiştirmektir. Sağlık insan gücünden en etkili ve en verimli bir şekilde faydalanmanın yolu iyi bir planlama ile mümkündür. İyi planlama; sağlık eğitimi ve istihdamı açısından, ihtiyaç duyulan iş gücünü nicelik ve nitelik açısından belirlemek ve belirlenen bu hedeflere ulaşmak için yapılır. Sağlık alanında ön lisans, lisans, lisansüstü ve tıpta uzmanlık düzeyindeki eğitimlerin istenen şekilde ve ülke ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde sürdürülebilmesinin yolu, yine iyi bir planlamadan geçmektedir. Diğer taraftan sağlıklı bir hayatın devam ettirilmesinde ve toplumun sağlık düzeyinin yükseltilmesinde sağlık çalışanlarının önemi büyüktür. Bu nedenle sağlık alanında çalışan personelin sayısı, eğitimi, eğitim aldığı mekân ve hizmet verdiği birimler büyük önem taşımaktadır. Bir ülkede sağlık

hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi; sağlık personelinin çağdaş ölçütlere göre yeterli sayıda yetiştirilmesi ve ülke çapında dengeli dağılımı ile gerçekleşir. Öte yandan Eylem planlarının iyi hazırlanması ve uygulanabilmesi için de sağlık alanında mevcut durumun iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde 2014-2015 eğitim-öğretim yılında yükseköğretim kurumlarında tüm alanlarda 5.499.961 öğrenci ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim görmektedir⁽¹⁾. Yine çeşitli düzeylerdeki sağlık eğitimi de üniversitelerde verilmektedir. Sağlık alanında 2014-2015 eğitim yılında 293.941 öğrenci eğitim görmektedir⁽²⁾. Eğitimler; tıp doktorluğu, diş hekimliği, eczacılık, hemşirelik, ebellek, beslenme ve diyetetik, tıbbi psikoloji ve fizyoterapi ile çeşitli sağlık teknikerliği programlarında sürdürülmektedir. Teknisyenlik düzeyindeki eğitimler ise sağlık meslek liselerinde verilmektedir. Ülkemizde 2014 yılı verilerine göre aktif olarak çalışan sağlık personeli sayısı 514.955 dolayındadır⁽³⁾.

Sağlık hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi, sağlık personelinin yeterli sayıda, çağdaş, güncel ölçütlere göre yetiştirilmesi, uygulamaların başarılı olması ve ön görülen iş gücü hedeflerine

ulaşılması için de tam ve doğru verilere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu amaçla Yükseköğretim Kurulu, Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı görevlilerinden oluşan bir heyet tarafından *İlki Mart 2008’de, ikincisi Haziran 2010’da, üçüncüsü ise Şubat 2014’de “Türkiye’de Sağlık Eğitimi ve Sağlık İnsan Gücü Durum Raporu”* adı altında bir durum raporu hazırlanarak kamuoyuna sunulmuştur⁽³⁾. Söz konusu raporla sağlık insan gücü yetiştiren kurumların personel verileri, öğrenci kontenjanları, Türkiye’de sağlık insan gücünün mevcut durumu ile hizmet sunumu ve eğitim alanlarının fiziki mekân ile cihaz ve donanım durumları ayrıntılı bir şekilde ortaya konmuştur. Yine bu raporla sağlık meslek türlerinin ülke düzeyinde ve il bazında değerlendirilmeleri yapılmıştır. Rapordaki verilere göre ülkemizde sağlık insan gücünü yetiştiren birimlerde son 10 yıllık dönemde çok önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gelişmelere kısaca değinmekte yarar görülmektedir;

Ülkemizde 2014 yılı itibarıyla sağlık bilimleri alanında 451’i faal olan, 73’ü ise henüz faaliyete geçmeyen toplam 524 fakülte ve yüksek okul bulunmaktadır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplam 425 adet eğitim veren sağlık meslek lisesi bulunmaktadır. Ülkemizde yeni

kurulanlarla birlikte tıp fakültesi sayısı 96'ya ulaşmıştır. Bunlardan 73'ünde tıp doktorluğu, 60'ında da Tıpta Uzmanlık Eğitimi verilmektedir. Bu arada yine Sağlık Bakanlığına bağlı 59 eğitim ve araştırma hastanesinde de Tıpta Uzmanlık Eğitimi verilmektedir. Ülkemizde aktif olarak eğitim veren tıp fakültesi sayısı 2003-2004 öğretim yılında 46 iken, 2014-2015 öğretim yılında 96'ya, bu fakültelerde öğrenci sayısı aynı dönemde sırası ile 32.118'den 65.009'a, öğretim üyesi sayısı ise 7.794'den 13.016'ya yükselmiştir. Buna göre bir öğretim üyesine düşen öğrenci sayısı da sırasıyla 4.1'den 4.47'ye yükselmiştir. Yine Tıpta Uzmanlık Eğitimi için öngörülen kontenjan 2003 yılında 4453 iken, 2013 yılında, (Gülhane Askeri Tıp Akademisi ve Adli Tıp Kurumu ile birlikte) 5.677'ye yükselmiştir. Türkiye'de halen 36.096 pratisyen hekim, 72.405 uzman hekim ve 20.882 (Tıpta Uzmanlık Eğitimi yapan) araştırma görevlisi olmak üzere toplam 129.383 hekim bulunmaktadır⁽³⁾.

Ülkemizde diğer bir hekim türü yetiştiren diş hekimliği fakültelerinde de ciddi gelişmeler kaydedilmiştir. 2013-2014 öğretim yılında bu fakültelerin sayısı 61'e yükselmiştir. Bunların 54 tanesinde eğitim verilmektedir. Bu 10 yıllık dönemde diş hekimliği fakültelerindeki öğrenci sayısı 5.343'den 12.842'ye, öğretim üyesi sayısı ise 605'ten ve 1.352'ye ulaşmıştır. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı sırasıyla 8.8 iken 9.48 olmuştur. Sağlık eğitiminde önemli bir yeri olan eczacılık fakültelerinin gelişme sürecine bakıldığında burada da hızlı bir gelişme olduğu görülmektedir. Bu gelişme sürecinde eğitim veren eczacılık fakültesi sayısı 2003-2004 yılında 11, öğrenci sayısı 4.266 ve öğretim üyesi sayısı 356 iken, 2013-2014 öğretim yılında eğitim veren fakülte sayısı 28'e, toplam öğrenci sayısı 8.373'e ve öğretim üyesi sayısı da 639'a yükselmiştir. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı da 12,0'dan 14,7'ye yükselmiştir.

Tablo 1'de verildiği üzere ülkemizde 2014-2015 eğitim yılında sağlık eğitimi alanındaki kontenjanlar; Tıp fakültesi için 11.909, diş hekimliği fakültesi için 3.195, eczacılık fakültesi için 10.976, sağlık bilimleri fakültesi için 11.626, hemşirelik fakültesi için 1.333, dört yıllık yüksekokullar için 17.459 ve iki yıllık sağlık hizmetleri meslek yüksek okulları için 40.732 olmak üzere toplam 87.418 olarak gerçekleşmiştir⁽¹⁾. 2014-2015 eğitim yılında tıp fakültelerinde 65.009, diş hekimliği fakültelerinde 14.447, eczacılık fakültelerinde 9.201, sağlık bilimleri fakültelerinde 33.034, hemşirelik fakültelerinde 4.616, dört yıllık yüksekokullarında 68.078 ve iki yıllık sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında 99.526 olmak üzere toplamda 293.941 öğrenci eğitim gör-

Tablo1: Sağlık alanında eğitim veren fakülte ve yüksek okullarda 2013-2014 yılı ÖSYS kontenjanları ile bu birimlerde eğitim gören öğrenci sayıları

Fakülte / Yüksekokul	2014 -2015 Yılı ÖSYS Kontenjanı	2014-2015 Yılı Toplam Öğrenci sayısı
Tıp Fakültesi	11.909	65.009
Diş Hekimliği Fakültesi	3.195	14.477
Eczacılık Fakültesi	1.814	9.201
Sağlık Bilimleri Fakültesi	10.976	33.034
Hemşirelik Fakültesi	1.333	4.616
Dört Yıllık Yüksek Okullar	17.459	68.078
İki Yıllık Meslek Yüksek Okulları	40.732	99.526
Toplam	87.418	293.941

Kaynak: Yüksek Öğretim Kurulu Verileri (Şubat 2015)

Tablo 2: Türkiye'de aktif çalışan sağlık personelin mevcut durumu

Sıra No	Meslek Türü	Sayısı
1	Hekim	129.383
2	Diş Hekimi	21.160
3	Eczacı	26.617
4	Hemşire	149.012
5	Fizyoterapist	5.821
6	Ebe	52.351
7	Diğer	130.611
Toplam		514.955

Kaynak: Türkiye'de Sağlık Eğitimi ve Sağlık İnsan Gücü Durum Raporu, Şubat, 2014

mektedir (Tablo1). Öte yandan bu raporda yer alan verilere göre ülkemizde aktif çalışan; 129.383 tıp doktoru, 21.160 diş hekimisi, 26.617 eczacı, 149.012 hemşire, 5.821 fizyoterapist, 52.351 ebe ve 130.611 diğer sağlık personeli olmak üzere toplam 514.955 sağlık personeli bulunmaktadır (Tablo2). Bu veriler ülkemizde hizmet veren sağlık insan gücünün kapasitesini göstermektedir.

Aşağıda yer alan Tablo2'deki verilere göre toplam ülke nüfusunun binde 9'unu, (~ %1'ini) aktif çalışan sağlık personeli ile sağlık alanında eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Sağlık İş Gücü Planlaması kullanılan yöntem ve ölçütler

Bir ülkede uygulanabilir, gerçekçi, kısa, orta ve uzun vadeli Sağlıklı İnsan Gücü Planlamasının yapılmasında Dünya Sağlık Örgütü'nün de öngördüğü bazı yöntem ve ölçütler kullanılır. Bunlar *ihtiyaç yöntemi, istihdam yöntemi, başvuru yöntemi, hedef yöntemi ve insan gücü/nüfus oranı* gibi yöntemler⁽⁴⁾ ile, *sağlık insan gücü verileri, nüfusun sağlık hizmetlerini kullanım durumu, sağlık durumu göstergeleri, demografik veriler ile ekonomik veriler*⁽⁴⁾ şeklinde tanımlanan ölçütlerdir.

Tablo 3: Sağlık Bakanlığınca 2023 yılında beklenen sağlık hizmeti personeli hedef sayıları

Meslek Grubu	Mevcut kontenjanların Sürdürülmesi Halinde Oluşacak arz	2023 Yılı Hedef Sayıları
Hekim	189.000	200.000
Hemşire	290.000	315.000
Ebe	63.600	70.000
Eczacı	37.000	37.000
Diş Hekimi	38.400	38.000
Ağız ve Diş Sağlığı Teknikeri	7.400	20.000
Diş Protez Teknisyeni / Teknikeri	10.300	10.150
Diyaliz Teknikeri	6.300	6.300
Laboratuvar Teknisyeni / Teknikeri	56.000	22.000
Radyoterapi Teknikeri	1.750	2.800
Anestezi Teknisyeni / Teknikeri	24.700	10.500
Ortezyen Teknikeri	2.600	1.000
Elektronörofizyoloji Teknikeri	430	2.000
Acil Tıp Teknisyeni / Teknikeri	86.000	41.000
Tıbbi Sekreterlik	83.000	90.000
Röntgen Teknisyeni / Teknikeri	31.000	23.000
Odiyometri Teknikeri	2.600	2.300

Kaynak: 2023 Yılı Sağlık İşgücü Hedefleri ve Sağlık Eğitimi Hakkında Rapor, Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2012 Ankara

Sağlık Bakanlığı ülkemizde sağlık insan kaynağının çok yetersiz olduğu öngörüsünden⁽⁶⁾ hareketle; *İnsan gücü/nüfus oranı yöntemi ile sağlık insan gücü verileri ölçütünü* kullanarak ülkemizin 2023 yılı Sağlık İş Gücü Hedeflerini belirleyerek; 2012 yılında yayınladığı "2023 Yılı Sağlık İşgücü Hedefleri ve Sağlık Eğitimi Hakkında Rapor" ile kamuoyuna açıklamıştır⁽⁶⁾. Bu Raporda 17 sağlık meslek mensubu açısından beklenen hedefler Tablo3'te verilmiştir⁽⁶⁾. Üniversitelerde öngörülen kontenjanlarla eğitime aynen devam edildiği takdirde, arz olunan sayının; bazı meslek türlerinde öngörülen hedefin üzerinde, bazıları hedefin altında, bazı mesleklerde ise hedefe uygun, bazıları da hedefe göre çok büyük farklar olduğu görülmektedir.

Tablo3'te yer alan verilere göre; ağız ve diş sağlığı, elektronörofizyoloji ve radyoterapi teknikerliği Mesleklerinde arzın, ihtiyacın yarısını ya da üçte birini karşılayabileceği, laboratuvar, anestezi, ortez-protez, acil tıp ile röntgen teknisyenliği ve teknikerliği mesleklerinde arzın, öngörülen ihtiyacın 2-2.5 katına ulaşacağı, eczacılık, diş hekimliği, diş Protez Teknisyeni Ve Teknikerliği, Diyaliz teknikerliği odiyometri teknikerliği mesleklerinde arzın, ihtiyacı karşılayacağı, hekim ve hemşire ihtiyacının 2024 yılında, ebe ve tıbbi sekreterlik mesleği ihtiyacının ise 2025 yılında tamamlanacağı anlaşılmaktadır. Burada karşımıza başka önemli bir durum ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki; Sağlık Bakanlığınca hazırlanan raporda 17 sağlık meslek mensubu için 2023 hedefleri ön görülmüş, ancak aynı kontenjanlarla

tam kapasite ile eğitim-öğretime devam edildiğinde, 2023 yılı sonrasında ortaya çıkacak arz-talep tablosuna ilişkin bir öngörü ya da plan ön görülmüştür. Bu durum sağlık meslek mensupları açısından çok önemli bir durumdur. 2024 yılı ve sonrası dönem; eğitim kontenjanları ve mezunların istihdamı açısından gözden geçirilmesi büyük önem arz etmektedir. Sağlık İş Gücü Planlamasının sağlıklı yapılması ve yürütülmesi için; Sağlık Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu yetkililerinin bir araya gelerek konunun etrafıca incelenmesi ve birlikte alınacak kararların uygulamaya konulması gereklidir.

Tıp- sağlık eğitimine ilişkin bazı tespitler ve sorunlar

Ülkemizde nitelikli iş gücü hedeflerine ulaşmak üzere Sağlık İnsan Gücünü yetiştirme görevini üstlenen fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarının mevcut durumunu, fiziksel şartları ile akademik personel yapılarını gözden geçirmekte yarar görülmektedir.

A. Tıp - sağlık eğitimine ilişkin bazı tespitler

Tıp fakültelerinde halen 13.016 öğretim üyesi görev yapmaktadır. bu öğretim üyeleri üzerinde büyük oranda öğrenci yükü bulunmaktadır; tıp eğitiminde halen 65.009, TUE'de 13.527 ve lisans üstü eğitimde 7.237 olmak üzere toplam 85.770 öğrenci eğitim görmektedir. Diğer taraftan devlet tıp fakülteleri ile vakıf tıp fakülteleri arasında aynı eğitimler verilme-

Sağlık insan gücünden en etkili ve en verimli bir şekilde faydalanmanın yolu iyi bir planlama ile mümkündür. İyi planlama; sağlık eğitimi ve istihdamı açısından, ihtiyaç duyulan iş gücünü nicelik ve nitelik açısından belirlemek ve belirlenen bu hedeflere ulaşmak için yapılır. Sağlık alanında ön lisans, lisans, lisansüstü ve tıpta uzmanlık düzeydeki eğitimlerin istenen şekilde ve ülke ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde sürdürülebilmesinin yolu, yine iyi bir planlamadan geçmektedir.

sine karşın yapısal, akademik personel sayısı, öğrenci sayısı, cihaz ve donanım bakımından önemli farklar bulunmaktadır. Tıp fakültelerinde bulunan anabilim dalları ile eğitim araştırma hastanelerinde bulunan klinikler arasında yapısal farklılıklar, yine Tıpta Uzmanlık Eğitimi veren dallar arasında eğitim sorumlusu sayısında da farklılık bulunmaktadır.

B. Tıp - sağlık eğitiminde gözlenen sorunlar

Ülkemizde tıp-sağlık eğitimi sürdürülen birimler arasında farklı sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar şöyle sıralanabilir;

- Sağlık eğitimini doğrudan etkileyen kontenjan dağılımında, birimlerin fiziki kapasitesinden ziyade genel şartların dikkate alındığı görülmektedir.
- Tıp eğitimi veren birimlerin fiziksel kapasite ve öğretim üyesi kapasitesi açısından heterojen olmaları eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir.
- Sağlık eğitiminde kalite değerlendirme ve Ulusal Eğitim Akreditasyonu çalışmaları henüz tam olarak uygulanamamaktadır.
- Başta tıp fakülteleri olmak üzere diğer sağlıkla ilgili birimlerde halen norm kadro uygulamasına geçilememiştir.
- Sağlıkla ilgili birimlerde görevli öğretim elemanlarının iş yükü tanımlamaları ile performans göstergeleri değerlendirilememiştir.
- Tıp fakültelerinde tıp eğitiminin en önemli öğelerinden olan anatomi eğitimi için

gerekli kadavra sayısı çok yetersizdir. Bu durum sağlık eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir.

C. Tıpta Uzmanlık Eğitiminde (TUE) gözlenen sorunlar

Ülkemizde Tıpta Uzmanlık Eğitimi 2547 Sayılı Yasanın 3. Maddesi gereği, Sağlık Bakanlığının sorumluluğunda ve Tıpta Uzmanlık Kurulunun koordinasyonunda, tıp fakülteleri ile Sağlık Bakanlığına bağlı eğitim ve araştırma hastanelerinde yürütülmektedir. Tıp eğitiminde olduğu gibi Tıpta Uzmanlık Eğitiminde bazı sorunlar bulunmaktadır. Bunları şöyle özetleyebiliriz;

- TUE veren üniversite birimleri ile Sağlık Bakanlığına bağlı birimlerin alt yapı ve fiziksel şartları çok değişkenlik göstermektedir.
- TUE veren birimlerin cihaz ve donanım kapasitelerinde farklılıklar görülmektedir.
- TUE veren birimlerin günlük hasta çeşitliliği ve cerrahi uygulamalarında farklılık gözlenmektedir.
- TUE'nin takibi, karne izlem, vaka takibi, seminer ve klinik yönetimi becerilerine yönelik yetersizlikler gözlemlenmektedir.
- TUE veren her eğitim dalına ilişkin ulusal düzeyde standardizasyon ve akreditasyon çalışmaları yapılmamıştır.
- TUE'de kalite değerlendirme çıktıları ile ölçme-değerlendirme uygulamaları henüz yapılmamaktadır.
- Tıp eğitimi ile TUE'nin entegrasyon çalışmaları henüz yapılmamıştır.

D. Yüksek Öğretim Kurulunca son dönemde yapılan çalışmalar

Yükseköğretim Kurulunca son dönemde sağlık eğitimi alanında önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 2 Şubat 2008 tarihinde yayınlanan bir yönetmelikle başta tıp doktorluğu olmak üzere, diş hekimliği, eczacılık, hemşirelik, ebelik ve fizyoterapi eğitim programlarının asgari eğitim koşullarını belirlemiştir. Bu yolla söz konusu mesleklerle sahip bireylerin mesleki yeterliliklerinin Avrupa Birliği üyesi ülkelerde tanınabilmesi için bu alanlarda yürütülen yükseköğretim programlarının eğitim müfredatlarının ve eğitim sonunda kazanılması gereken bilgi, beceri düzeyleri belirlenmiştir. 8-9 Mart 2013 tarihlerinde Afyonkarahisar'da gerçekleştirilen Sağlık Eğitiminde Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştay'ında fakülte ve yüksekokullarda 'Eğitime Başlama Ölçütleri' belirlenmiştir.

Yüksek Öğretim Kurulu bünyesinde 'Tıp-Sağlık Komisyonu' ile üniversite hastaneleri ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere 'Üniversite Hastaneleri Komisyonu' kurulmuştur. Tıp ve sağlık eğitimlerinin asgari eğitim öğretim içeriklerini belirle-

mek ve belli aralıklarla güncelleştirmek amacıyla 'Ulusal Çekirdek Eğitimi Programı' çalışmaları tıp fakülteleri için tamamlanmıştır. Diş hekimliği ve eczacılık fakülteleri ile hemşirelik yüksekokulları ve fizyoterapist yetiştiren yüksekokullar için de tamamlanmak üzeredir.

Diğer taraftan Dünyada olduğu gibi ülkemizde de toplum giderek yaşlanmaktadır. Geriatri alanındaki hizmetler ile fizik tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri ülkemiz insanı için önem arz etmektedir. Bu nedenle fizik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin üst düzeyde verilebilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan fizyoterapist ve fizyoterapi teknikerlerinin yetiştirilmesine bu dönemde büyük önem verilmektedir. Halen fizyoterapist yetiştiren birim ve programlarda 11.682, fizyoterapi tekniker programlarında ise 6.700 dolayında öğrenci eğitim görmektedir.

Tıp-Sağlık eğitimi ile ilgili önümüzdeki dönemde yapılması beklenen uygulamalar

Bilindiği gibi tıp fakültelerinde *eğitim ve öğretim, uygulama ve araştırma ile üçüncü basamak sağlık hizmeti* olmak üzere üç önemli görev yürütülmektedir. Tıp eğitimin amacı insanların sağlıklı yaşamalarını sağlayacak ve toplum sağlığını en yüksek düzeyde tutacak iyi hekim yetiştirmektir. Ülkemizde tıp ve sağlık bilimlerine yönelik kontenjanlar Tablo1'de verilmişti. Bu kontenjanlara göre sağlık meslek mensuplarının sayısı açısından hedefe ulaşılacağı görülmektedir. Ancak ülkemizde sağlık hizmeti sunan temel mesleklerden biri hekimliktir. Hekimlerimizin yetiştiği fakülte sayısı açısından dünyada en fazla tıp fakültesi ülkemizde bulunmaktadır. Mevcut tıp fakültesi sayısının diğer ülkelere göre çok sayıda olması ve yeni kurulan bazılarının da henüz istenen eğitim düzeyinde olmaması dikkate alınması gereken bir durumdur. Bu bağlamda *tıp fakülteleri, görev ve hedefler, eğitim programı, öğrencilerin değerlendirilmesi, kontenjanlar, akademik personel politikası, eğitim kaynakları, program değerlendirme ve yönetim ile sürekli yenilenme açısından gözden geçirilmelidir*. Halen faal olmayan tıp fakültelerinde eğitime başlama izni verilirken eğitime başlama ölçütleri istenmeli, tıpta uzmanlık eğitimi, diş hekimliği uzmanlık eğitimi ve yan dal uzmanlık eğitimi kontenjanlarının dağılımında tıp fakültelerinin ihtiyacı göz önünde bulundurulmalıdır.

Öte yandan eğitimi sürdürülen *her uzmanlık alanları için eğitimi müfredatı* henüz tam anlamıyla yapılandırılmamış olup süreç devam etmektedir. Her uzmanlık dalı için asgari kazandırılması gereken bilgi beceri ve tutumlar belirlenmeli, yine her uzmanlık dalı için uzman olduğunda edinilecek yeterliliklerin çerçevesi ay-

rintıya inilerek belirlenmesi gerekir. Tıp fakültelerinde yapılacak olan düzenleme ve işlemler diş hekimliği fakülteleri için de geçerli olup *diş hekimliği eğitimi* ile *diş hekimliği uzmanlık eğitimi* için de aynı yolun izlenmesi gerekmektedir. Kısaca bir ülkede sağlık hizmeti bütünlük arz etmektedir. Sağlık hizmeti sunumunda yer alan hekim, uzman hekim, hemşire, eczacı, fizyoterapist, tekniker, teknisyen ve laborantlar bu hizmetin paydaşlarıdır. İyi ve kaliteli bir sağlık hizmeti sunmak paydaşların birbirini tamamlayıcı ve destekleyici yönde çalışmalarınıyla gerçekleşir.

Yine kaliteli sağlık hizmeti; sağlık hizmet sunumunda yer alan sağlık çalışanlarının iyi yetişmesi, kendilerine iyi eğitim verilmesi, çağdaş bilgi, beceri ve donanım ile yetiştirilmeleriyle gerçekleşir. Sonuç olarak üniversitelerde Tıp-Sağlık eğitiminin güncel düzeyde sürdürülmesi ve iş gücü kalitesinden taviz verilmemesi için kısa vadede yapılması gerekenler şunlardır:

- Eğitim veren birimlerin uygulama alanları, derslik ve laboratuvarları, fiziksel alanlar ile cihaz ve donanım durumu en kısa sürede gözden geçirilmeli,
 - Birimlerde kademeli olarak norm kadro uygulamasına geçilmeli,
 - Sağlık Eğitimi programlarından mezun olan öğrencilerin diplomalarının Avrupa Birliği ülkelerinde de geçerliliğinin sağlanması için ulusal ve uluslararası akreditasyonları yapılmalı,
 - Sağlık insan gücü planlama yetkisi yasal olarak Sağlık Bakanlığı uhdesindedir.
- Tıp-Sağlık Eğitiminde Sağlık Bakanlığının Stratejik Planında öngörülen ihtiyaç ve istihdam programları göz önüne alınmalı,
- Sağlık Bakanlığı, eğitim faaliyetini Yükseköğretim Kuruluna devretmeli. Bakanlık olarak planlama ve denetim fonksiyonunu üstlenmeli,
 - Yabancı öğretim üyesi kontenjanı arttırılmalı,
 - Yüksekokul ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulların fiziksel şartları ile akademik personel durumu güçlendirilmeli,
 - Teknikerlik programlarında pratik ve uygulamalara daha çok zaman ayrılmalıdır.

Kaynaklar

- 1) Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi için Bir Yol Haritası, Yükseköğretim Kurulu Yayın No: 2014/2.
- 2) Yükseköğretim Kurulu verileri, 2015
- 3) Türkiye'de Sağlık Eğitimi ve Sağlık İnsan Gücü Durum Raporu, Şubat, 2014.
- 4) World Health Organization, Guidelines for Health Manpower Planning, Geneva, 1980.
- 5) Sağlık Bakanlığı Stratejik Plan 2013-2017
- 6) 2023 Yılı Sağlık İş Gücü Hedefleri Ve Sağlık Eğitimi Hakkında Rapor, Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2012